

ΒΗΜΑ *Magazine*

Ο ΒΡΑΒΕΥΜΕΝΟΣ ΜΕ
ΔΥΟ ΟΣΚΑΡ ΣΟΥΠΕΡΣΤΑΡ
ΓΙΟΡΤΑΖΕΙ ΜΑΖΙ ΜΑΣ
ΤΑ 200 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ
ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΡΕΦΕΙ ΜΕ ΝΕΕΣ
ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΕΣ
ΥΠΕΡΠΑΡΑΓΩΓΕΣ

THANKS
TOM

ΕΪΚΕ ΣΜΙΝΤ ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΗ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΜΕ ΤΟΝ ΕΠΙΚΕΦΑΛΗ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΟΥΦΤΙΣΙ
ΠΗΝΕΛΟΠΗ ΤΣΙΛΙΚΑ ΕΙΝΑΙ ΤΟ NEXT BIG THING ΣΤΟΝ ΧΩΡΟ ΤΟΥ ΘΕΑΜΑΤΟΣ;
ΕΛΛΗΝΕΣ ΕΒΡΑΙΟΙ Η ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΥΝΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΡΩΜΑΝΙΩΤΩΝ ΣΤΟ ΜΑΝΧΑΤΑΝ

Η πλήρως ανακαινισμένη Εθνική Πινακοθήκη άνοιξε τις πύλες της για τους επίσημους προσκεκλημένους στο πλαίσιο των εορτασμών για τα 200 χρόνια από την Ελληνική Επανάσταση.

Ασυνήθιστα «ήσυχο», λόγω πανδημίας, το επιβλητικό κτίριο του 16ου αιώνα που στεγάζει την Πινακοθήκη Ουφίτσι στο ιστορικό κέντρο της Φλωρεντίας.

Editorial

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

04 Εβδομάδα

06 Γνώμες

08 Cover Story: Τομ Χανκς

10 Πηνελόπη Τσιλίκα

14 Τα μυστήρια
της Θεσσαλονίκης

18 Παύλος Καστανάς
a.k.a. Astronio

20 Εϊκε Σμιντ

24 Ρωμανιώτες του Μανχάταν

26 Μαρκ Μαλρόνι

28 Φρεντ Αστέρ - Τζιν Κέλι

30 Τσίτσεν Ιτζα

33 Kincsem Hyper-GT

34 Θ for Θαναθάκηθ του Αρκά

ΦΛΩΡΕΝΤΙΑ-ΑΘΗΝΑ: UFFIZI GALLERY ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ

Στο σημερινό BHMAGAZINO φιλοξενούμε αποκλειστική συνέντευξη του γερμανού διευθυντή του ιατρικού μουσείου, Εϊκε Σμιντ.

Την πρώτη φορά που ταξίδεψα στη μαγευτική Φλωρεντία, αμέσως μόλις άφησα τις βαλίτσες μου στο ξενοδοχείο, έσπευσα να επισκεφθώ την Πινακοθήκη Ουφίτσι. Αυτοί άλλωστε που αγαπούν την τέχνη αλλά και απλοί άνθρωποι οι οποίοι «βρέθηκαν» στην περίφημη Galleria degli Uffizi, με συμβούλευσαν ότι δεν έπρεπε με τίποτα να χάσω τη συγκεκριμένη εμπειρία. Η αλήθεια είναι ότι μου είχαν μιλήσει για τον πλούτο των εκθεμάτων στο εκπληκτικό ανάκτορο της ιταλικής πόλης, δεν είχαν όμως αναφερθεί στην απίστευτη ταλαιπωρία που σε περιμένει όταν φθάσεις στην κεντρική πόλη. Κοιτάζεις με έκπληξη τις ουρές που έχουν σχηματιστεί έξω από το Ουφίτσι, ένα από τα παλαιότερα μουσεία-πινακοθήκες στον πλανήτη. Χιλιάδες άνθρωποι περιμένουν έξω από την πινακοθήκη με τεράστια υπομονή. Μπορεί να βρέχει, να κάνει κρύο ή να έχει τρελή ζέση. Όλοι όμως είναι εκεί με ομπρέλες, παλτό ή βεντάλιες. Στέκονται και περιμένουν με τις ώρες, αγνοώντας τις δύσκολες καιρικές συνθήκες. Τα έργα που εκτίθενται στο Μουσείο και καλύπτουν χρονικά την περίοδο από τον 13ο έως τον 18ο αιώνα, σε αποζημιώνουν τελικά για όλες αυτές τις ώρες αναμονής. Κορυφαίες μορφές πίσω από τη δημιουργία του ο Φραγκίσκος ο Α' των Μεδίκων και οι αρχιτέκτονες Τζόρτζιο Βαζάρι, Μπερνάρντο Μπουονταλέντι και Αλφόνσο Παρίτζι. Στο σημερινό BHMAGAZINO φιλοξενούμε αποκλειστική συνέντευξη του γερμανού διευθυντή του Ουφίτσι, Εϊκε Σμιντ. Ένας Γερμανός λοιπόν στην υψηλότερη θέση ενός από τα ιστορικότερα, μεγαλύτερα και πιο ενδιαφέροντα μουσεία στον κόσμο, μιλάει για τα εκθέματα της εξαιρετικής Galleria degli Uffizi, στο BHMAGAZINO, ένα περιοδικό που ο ίδιος έχει ξεχωρίσει. Λέει ότι αγαπημένος του είναι ο πίνακας του Ποντόρμιο με την Παναγία με το βρέφος και τον Ιωάννη τον Βαπτιστή. Προσωπικά, μου αρέσει το έργο «Η Αφροδίτη του Ουρμπίνο» (1534) με την υπογραφή του Τιτσιάνο και η «Ανοιξη» του Σάντρο Μπωτιτσέλι. Η δική μας ολοκαίνουργια, υπερσύγχρονη Εθνική Πινακοθήκη, που άνοιξε τις πύλες της το απόγευμα της περασμένης Τετάρτης με σκοπό να υποδεχθεί ξένους ηγέτες οι οποίοι έφθασαν από τις χώρες τους για να δώσουν το «παρών» στη Στρατιωτική Παρέλαση της 25ης Μαρτίου, λάμπει κυριολεκτικά. Τα εκθέματα είναι εξαιρετικά, ο χώρος διεθνούς επιπέδου. Θεωρώ εκπληκτικό το έργο του Ροντέν «Ο άνθρωπος που βαδίζει πάνω σε κολόνα», όπως επίσης τον πίνακα «Η υποδοχή του Λόρδου Βύρωνα στο Μεσολόγγι», που ζωγράφησε ο μεγάλος Θεόδωρος Βρυζάκης το 1861.

Μαργαρίτα Σφέτσα
Διευθύντρια BHMAGAZINO
msfetsa@alteregomedia.org

ΤΟ ΒΗΜΑ

ΕΚΔΟΤΗΣ
ΑΛΤΕΡ ΕΓΚΟ ΜΜΕ ΑΕ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΑΝΤΩΝΗΣ Β. ΚΑΡΑΚΟΥΣΗΣ

BHMAGAZINO

Εβδομαδιαίο περιοδικό που κυκλοφορεί κάθε Κυριακή με ΤΟ ΒΗΜΑ www.vimagazino.gr e-mail: vimagazino@tovima.gr
ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ ΣΦΕΤΣΑ CREATIVE ART DIRECTOR Πάννης Κούρτης ART DIRECTOR Τάσος Φαρμάκης
ASSISTANT ART DIRECTOR Εφη Κουτρούμνη ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΥΛΗΣ Κατερίνα Κολιού ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ Μαρίλενα Αστραπέλλου, Ερη Βαρδάκη, Κοσμάς Βίδος, Παναγιώτης Γιαννάς, Πάννης Ζουμπουλάκης, Μάρκος Καρασαρίνης, Αντώνης Καρπετόπουλος, Νηάνα Καρταγκαούλη, Αλέξανδρος Καψώλης, Βαγγέλης Κιούσης, Τάσος Μαντιάδης, Νατάσα Μπαστέα, Γιώργος Νάστος, Άρης Ραβανός, Λευτέρης Τρίγκας GRAPHICS Μάκης Θεοφιλόπουλος PHOTO EDITOR Ευτυχία Κυδωνάκη

ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ Πέννυ Λάγκα Τηλ. 210-7547.059 plagka@alteregomedia.org ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΙΑΦΗΜΙΣΗΣ Λίλη Ξενάκη
Τηλ. 210-7547.063 ixenaki@alteregomedia.org ΥΠΟΔΟΧΗ ΔΙΑΦΗΜΙΣΗΣ Χριστίνα Βατού Τηλ. 210-7547.054 chvatou@alteregomedia.org

ΠΗΝΕΛΟΠΗ ΤΣΙΛΙΚΑ

«Ο ηθοποιός είναι ένας κοσμημβητής που μπαίνει στα βαθιά νερά»

Η καταξιωμένη πρωταγωνίστρια μιλάει για την πολυαναμενόμενη σειρά του **Mega «Σιωπηλός Δρόμος»**, για τις κατακλυσμιαίες αλλαγές που φέρνει η πανδημία στις τέχνες και για το ελληνικό #MeToo.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΡΗ ΒΑΡΛΑΚΗ
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ
ΝΙΚΟΣ ΠΑΛΙΟΠΟΥΛΟΣ
STYLING ΗΡΩ ΤΣΟΥΡΤΟΥ

Φτάνει στο στούντιο τυλιγμένη στο σκούρο ροζ παλτό της. Τα μαύρα, μακριά μαλλιά της είναι πιασμένα ψηλά, σε έναν πρόχειρο κότσο. Στο πρόσωπό της δεν υπάρχει ίχνος μακιγιάζ. Κι όμως η ομορφιά της Πηνελόπης Τσιλικά είναι αφοπλιστική. Το προηγούμενο βράδυ έχει ξενυχτήσει. Τα γυρίσματα της νέας, πολυαναμενόμενης δραματικής σειράς του Mega «Σιωπηλός Δρόμος», την οποία υπογράφει το κορυφαίο συγγραφικό δίδυμο του Πέτρου Καλκόβαλη και της Μελίνας Τσαμπάνη, σε σκηνοθεσία Βαρδή Μαρινάκη, είχαν διαρκέσει μέχρι τη 1 μετά τα μεσάνυχτα.

Το τρέιλερ της σειράς που κυκλοφόρησε πριν από μερικές ημέρες – κάνει πρεμιέρα την Κυριακή 4 Απριλίου στις 9 μ.μ. – μαρτυρεί μια παραγωγή υψηλών αξιώσεων, γυρισμένη με κινηματογραφική αισθητική, σαν να ξεπήδησε μέσα από την πλατφόρμα του Netflix – τη μουσική μάλιστα υπογράφει ο Θεόδωρος Ρέγκλης, ο συνθέτης που «έντυσε» μουσικά το τρέιλερ της ταινίας των τσεσάρων Οσκαρ «Παράσπτα».

Η υπόθεση του «Σιωπηλού Δρόμου» είναι μυστηριώδης. Ένα πρωινό, τα ίχνη ενός σχολικού λεωφορείου που μεταφέρει εννέα μαθητές του Δημοτικού, παιδιά εύπορων και ισχυρών οικογενειών, χάνονται ξαφνικά. Η φαινομενικά ήρεμη ζωή μιας εύρωστης κοινωνίας ταραζεται, οι μάσκες πέφτουν και όλα μαρτυρούν ότι πρόκειται για μια ομαδική απαγωγή. Μια νεαρή δημοσιογράφος, η Θάλεια, βρίσκεται αναπάντεχα στο επίκεντρο των

γεγονότων. Αυτή τη νεαρή δημοσιογράφο υποδύεται η Πηνελόπη Τσιλικά. Στους πρωταγωνιστικούς ρόλους συναντάμε ακόμη τους Δημήτρη Λάλο, Αντώνη Καφετζόπουλο, Χρήστο Λούλη, Ανθή Ευστρατιάδου, Μαρίσσα Τριανταφυλλίδου, Νικόλα Παπαγιάννη, Βίκυ Παπαδοπούλου, Γιάννο Περγλέκα, Μυρτώ Αλικάκη και Χριστίνα Χειλά-Φαμέλη. Πίσω στο στούντιο, καθώς η Πηνελόπη Τσιλικά βγάζει το παλτό της, ψηλά στον αυχένα της διακρίνεται η απόληξη ενός τατουάζ. «Δεν θυμάμαι να το είχατε παλαιότερα» παρατηρώ. «Δεν είναι αληθινό. Είναι του ρόλου» λέει χαρίζοντας ένα συνωμοτικό χαμόγελο. Στη διάρκεια αυτής της δώωρης συνέντευξης η Πηνελόπη Τσιλικά μπορεί να γελά δυνατά, άλλοτε να ψιθυρίζει, να αυτοσαρκάζεται και σχεδόν να βουρκώνει όταν θυμάται τις κινηματογραφικές ηρωίδες που ενσάρκωσε, τις «φίλες» της, όπως τις αποκαλεί. Τις φίλες που κάθε φορά πρέπει να αποχαιρετήσει για να γνωρίσει νέες. Την Όρσα της «Μικράς Αγγλίας» του Παντελή Βούλγαρη, τη Μαρίνα της «Ανάκρισης» του Παναγιώτη Πορτοκαλάκη, την Εύα του «Ζίζτεκ» του Βαρδή Μαρινάκη, αλλά και το ανώνυμο κορίτσι του «Kala Azar», της τελευταίας της ταινίας που υπογράφει η Τζάνις Ραφαηλίδου. Εκείνο το κορίτσι που γυρνά στις παρυφές της πόλης, περισυλλέγοντας νεκρά, χτυπημένα αδέσποτα για να τα αποτεφρώσει μαζί με εκείνα που είχαν κάποτε ένα όνομα και ένα σπίτι.

Κυρία Τσιλικά, θεωρείτε μια κινηματογραφική-θεατρική ηθοποιός. Τι σας έκανε να πείτε το «ναι» αυτή τη φορά στην τηλεόραση;
«Κατ' αρχάς, με τον σκηνοθέτη της σειράς Βαρδή Μαρινάκη κά-

ναμε μαζί στο παρελθόν μια πολύ όμορφη και βαθιά, θεωρώ, ταινία, το «Ζίζτεκ». Τον εκτιμώ πολύ καλλιτεχνικά. Και επίσης τον εκτιμώ και ως άνθρωπο. Ειδικά στις εποχές που ζούμε, αυτή η διάσταση πρέπει να τονίζεται. Θεώρησα μεγάλο κίνητρο το να συνεργαστώ ξανά μαζί του. Επειτα, διάβασα το σενάριο του Πέτρου Καλκόβαλη και της Μελίνας Τσαμπάνη. Είναι από τα καλύτερα που έχουν πέσει στα χέρια μου. Σε αυτή τη σειρά έχει συγκεντρωθεί μια πολύ δυνατή ομάδα συντελεστών και ηθοποιών. Δεν υπήρχε λόγος να μην πω το «ναι». Ακόμη και αν τα θέατρα ήταν ανοιχτά, και πάλι θα έλεγα «ναι» σε αυτή τη δουλειά».

Ποια είναι λοιπόν η Θάλεια, ο χαρακτήρας που υποδύεστε;

«Μια κοπέλα που είχε μια συγκρουσιακή σχέση με τους δικούς της. Είχε περάσει μια εφηβεία και νεότητα πολύ καταστροφική. Τελειώνοντας το σχολείο, μάλιστα, αποφάσισε να αλλάξει πόλη. Εμείς τη συναντάμε τη στιγμή που αποφασίζει να γυρίσει στην Αθήνα και υποσυνείδητα να αναθερμάνει τη σχέση με τους δικούς της. Και τη στιγμή που επιστρέφει συμβαίνει η απαγωγή των παιδιών στο σχολικό λεωφορείο. Η ίδια είναι δημοσιογράφος και με κάποιον τρόπο, χωρίς να ξέρει το γιατί, εμπλέκεται στην υπόθεση. Αυτό που με ενδιέχει στον ρόλο είναι ότι η γυναίκα αυτή φέρει μια σκοτεινή προϊστορία και εγώ καλούμαι να την ερμηνεύσω σε μια περίοδο της ζωής της λίγο μετά το σκοτάδι. Μου φάνηκε τρομερά ενδιαφέρον αυτό, γιατί μέχρι τώρα συνήθως καλούμαι να διαχειρίζομαι ρόλους μέσα σε σκοτεινές διαδρομές».

Το τρέιλερ της σειράς έχει προκαλέσει αίσθηση με την κινηματογραφική αισθητική του.

«Ναι, δουλεύουμε με κινηματογραφικούς όρους. Και τι σημαίνει αυτό πρακτικά; Ότι δεν δουλεύουμε σε ένα πλατό. Ότι δουλεύουμε σε πραγματικούς χώρους και ότι ο τρόπος που οργανώνεται το γύρισμα, με τους συντελεστές, με τον διευθυντή φωτογραφίας, με τους ενδυματολόγους, τους σκηνογράφους, με τους ηθοποιούς, τα πάντα τελικά προσομοιάζουν περισσότερο στο γύρισμα μιας ταινίας παρά μιας σειράς, με την έννοια ότι υπάρχει ο χώρος, η ελευθερία και ο χρόνος – μακάρι να είχαμε ακόμα περισσότερο – να δοκιμάζουμε πράγματα, σε μια διαδικασία που θυμίζει σινεμά».

Η σειρά ολοκληρώνεται σε 13 επεισόδια. Έχετε δει κάποιες πρώτες σκηνές;

«Βρισκόμαστε περίπου στο μέσον των γυρισμάτων. Όχι. Και ένα περίεργο πράγμα, για πρώτη φορά αποφεύγω να κοιτάζω το μόνιτορ. Ίσως γιατί έχω πολλή εμπιστοσύνη στον Βαρδή. Είδα μόνο το τρέιλερ. Ήταν πολύ όμορφο, μας έδωσε χαρά».

Η πανδημία σε ποιον βαθμό πιεστέυτε ότι αλλάζει και θα αλλάξει τον κόσμο όπου ζούμε;

«Πέρα από το συλλογικό τραύμα της καραντίνας που όλοι σε έναν βαθμό κουβαλάμε, νομίζω ότι εν γένει βρισκόμαστε σε μια μεταβατική περίοδο, στην οποία συντελούνται αλλαγές στο κοινωνικό, πολιτικό και οικονομικό μοντέλο, αλλαγές που φοβάμαι ότι θα οδηγήσουν σε περικοπές δικαιωμάτων και εντάσεις ανισοτήτων. Εδώ και έναν χρόνο ζούμε χωρίς θέατρο και σινεμά. Δεν έχουμε δηλαδή το δικαίωμα να βρεθούμε σε έναν χώρο μαζί με

Περνώντας τα χρόνια, έγινε μια παρανόηση: ότι αν είσαι δυνάστης, είσαι και μεγαλοφυΐα. Και δυστυχώς δεν ισχύει. Και υπάρχει και μια ακόμη παρανόηση στον χώρο μας: η ευγένεια πολλές φορές μπερδεύεται με την αδυναμία

Εγκλήματα πάθους, απαγωγές, συμπλοκές, ληστείες και πολιτικές δολοφονίες απεικονίζουν τις εντάσεις της καθημερινότητας και την ατμόσφαιρα της πολυπολιτισμικής πόλης του 19ου αιώνα.

ΑΠΟ ΤΟΝ ΜΑΡΚΟ
ΚΑΡΑΣΑΡΙΝΗ

Πανόραμα της ζωής των λαϊκών τάξεων του 19ου αιώνα, βλέμμα στην κοινωνική ανισότητα, στον υπόκοσμο και στο περιθώριο, «Τα μυστήρια των Παρισίων» (1842) του Ευγένιου Σσύ υπήρξαν μυθιστόρημα με μαζική αποδοχή και λογοτεχνικούς μιμητές από το Βερολίνο ως τη Νάπολη. Έργα που αποκάλυπταν το σκηνικό πίσω από τα φώτα της πόλης έδιναν στους αναγνώστες τους μια εικόνα της καθημερινότητας της μεγάλης πλειονότητας των κατοίκων στις πρωτεύουσες της βιομηχανικής εποχής. Τηρουμένων των αναλογιών, παρόμοια ματιά στο αστικό παρασκήνιο παρέχει το πρόσφατο, πλούσια εικονογραφημένο βιβλίο του Γιάννη Μέγα «Απαγωγές και δολοφονίες στη Θεσσαλονίκη 1852-1913» (εκδ. University Studio Press). Συγγραφέας πολλών έργων για την πόλη, ο Μέγας ανατρέπει εδώ στον Τύπο της περιόδου αποδελτιώνοντας εκατοντάδες περιστατικά, από φόνους εν βρασμώ ψυχής έως τρομοκρατικές ενέργειες. Οι οικονομικές σχέσεις, το κοινωνικό στάτους, οι έμφυλοι ρόλοι, οι διακοινωνικές επαφές, οι πολιτικές ισορροπίες, οι ηθικοί και πολιτισμικοί κώδικες ενός πολυπολιτισμικού χώρου αναδύονται ανάγλυφα μέσα από την παραστατική συμπεριφορά των κατοίκων του. Ενδεικτική μιας τάξης μεγέθους της τότε εγκληματικότητας είναι η καταμέτρηση της «Journal de Salonique» για το έτος 1895-1896 που παραθέτει ο Μέγας στο βιβλίο της Θεσσαλονίκης καταγράφη-

καν 3.363 εγκλήματα, μεταξύ των οποίων 745 κλοπές, 666 τραυματισμοί, 147 ανθρωποκτονίες, 95 βιασμοί, 91 απαγωγές. Σημαντικός αριθμός τους αφορά την ίδια την πρωτεύουσα, μια πόλη 120.000 κατοίκων. Πρόκειται όμως για μια αστική πραγματικότητα που διαφέρει κατά πολύ από εκείνη του 21ου αιώνα. Στο οθωμανικό κράτος οι δημόσιες υπηρεσίες έχουν οργανωθεί κατά τα δυτικά πρότυπα μόλις στην περίοδο του «Τανζιμάτ», τυπικά μετά το 1839, ουσιαστικά και πιο εντατικά μετά το 1856. Η στελέχωση και η αποτελεσματικότητα Αστυνομίας και Χωροφυλακής είναι αμφισβητούμενες, ιδιαίτερα στο περιβάλλον μιας πολυπολιτισμικής πόλης όπου διαβιούν Εβραίοι, Έλληνες, Τούρκοι, Σέρβοι, Βούλγαροι και η διακοινωνική βία

για εθντικούς ή θρησκευτικούς λόγους είναι διαδεδομένη. Επιπλέον, οι προξενικές αρχές των Μεγάλων Δυνάμεων διαθέτουν για λόγους προστασίας δικούς τους φρουρούς, αλλά και το προνομιακό καθεστώς των διομολογήσεων που τους παρέχει ευελιξία δικαιοδοσίας ως προς τη χρησιμοποίησή τους. Μετά το 1875 τα Βαλκάνια βιώνουν μια εποχή αναταραχών, ο ρωσοτουρκικός πόλεμος του 1877-1878 έχει ως συνέπεια ένα μεγάλο κύμα μουσουλμάνων προσφύγων, η δεκαετία του 1890 χαρακτηρίζεται από τις αυξανόμενες βλέψεις της Βουλγαρίας και τη δράση των κομιτατζήδων στα μακεδονικά εδάφη, ακολουθούν ο Μακεδονικός Αγώνας, η Επανάσταση των Νεότουρκων το 1908, οι Βαλκανικοί Πόλεμοι το 1912-1913. Στο

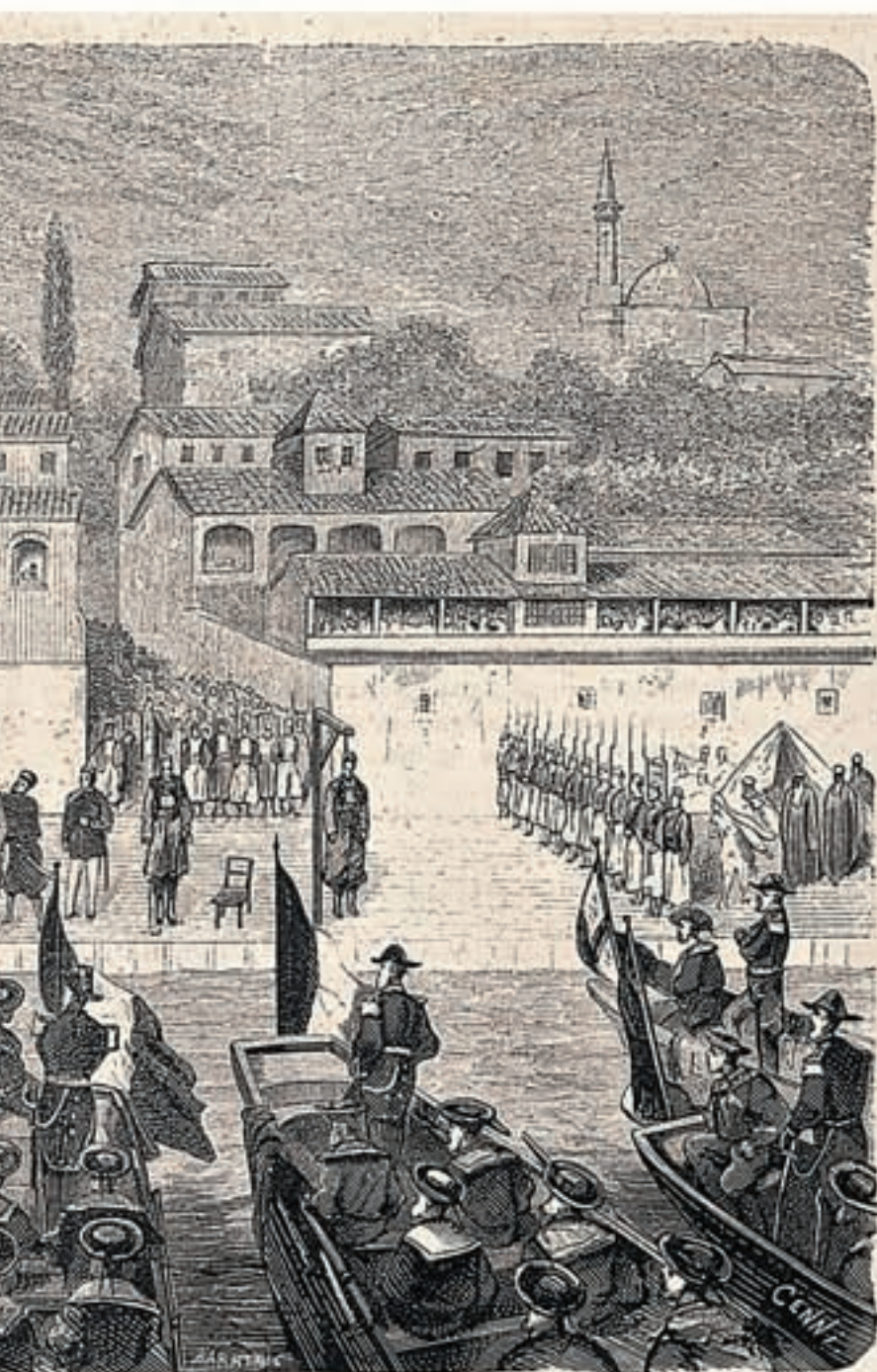

Αριστερά:
Η δολοφονία του βασιλιά Γεωργίου Α' σε εικόνα του περιοδικού «La Domenica del Corriere», Μιλάνο, 30 Μαρτίου 1913.
Επάνω:
Αναπαράσταση της εκτέλεσης των δολοφόνων των προξένων στην προκυμαία της Θεσσαλονίκης («L' Illustrazione Italiana», 16 Ιουνίου 1876).

πυκνό αυτό πλαίσιο συνυπάρχουν το απλό έγκλημα, η οργανωμένη εγκληματικότητα, οι κοινοτικές συγκρούσεις, οι πολιτικές δολοφονίες. Ερωτικές αντιζηλίες, χρηματικές διαφορές, οικογενειακά ζητήματα, θρησκευτικές διενέξεις, συμπλοκές «δι' ασήμαντον αφορμήν» συγκροτούν το σύνθετο τοπίο. Ο καφεπώλης Κώστας διαπληκτίζεται με τον πελάτη του Δημήτριο Βασιλείου εξαιτίας μιας γυναίκας και τον μαχαιρώνει. Διακόσιοι ναύτες ενός ιταλικού και ενός αυστριακού πολεμικού πλοίου δέρονται ανηλεώς με τελικό απολογισμό έναν νεκρό Αυστριακό. Συγγενείς του δολοφονούν τον Χασάν εφέντη, μουσουλμάνο πρόσφυγα από τη Νις της Σερβίας, για να επωφεληθούν από το μεγάλο ποσό που είχε εισπράξει εκποιώντας τα κτήματά του.

Στο τελωνείο της Θεσσαλονίκης ένας μουσουλμάνος πυροβολεί και σκοτώνει έναν Εβραίο και η εφημερίδα «Φάρος» καταδικάζει τις ολέθριες συνέπειες «του κακίστου εθίμου της οπλοφορίας». Ένας Έλληνας πελάτης καθυστερεί με έναν μάγειρα για την τιμή ενός ψαριού και μαχαιρώνει δύο νεαρούς που επιχειρούν να τον υπερασπιστούν. Μια κοπέλα απαγχονίζεται από τον πρόην μηνηστήρα της, όταν εκείνος μαθαίνει ότι πρόκειται να παντρευτεί άλλον. Δύο Έλληνες σε κατάσταση μέθης βγαίνουν στον δρόμο μαχαιρώνοντας αδιακρίτως χριστιανούς, Εβραίους και μουσουλμάνους, με τελικό απολογισμό τρεις νεκρούς και δύο τραυματίες. Οι πρόξενοι της Γερμανίας και της Γαλλίας Ερρίκος Αμπιό και Ζιλ Μουλέν δολοφονούνται από έναν μουσουλμανικό όχλο στην προσπάθειά τους να κατευθύνουν τα πνεύματα, όταν μια ολαβόφωνη χριστιανή προσηλυτίζεται με αμφισβητούμενο τρόπο στο Ισλάμ προκειμένου να ενταχθεί σε χαρέμ: η «σφαγή των προξένων» προκαλεί μείζον διπλωματικό επεισόδιο μεταξύ Μεγάλων Δυνάμεων και Οθωμανικής Αυτοκρατορίας το 1876.

ΤΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

CONSOLI DI FRANCIA E DI GERMANIA. — 16 maggio

MISS STONE CHEZ LES BRIGANDS MACÉDONIENS

«Κινηματογραφικές» ληστείες

Περιστατικά που υπαινίσσονται οργανωμένη εγκληματική δραστηριότητα είναι λιγότερα, αλλά υπαρκτά. Τον Σεπτέμβριο του 1887 ο «Φάρος» κάνει λόγο για μια ομάδα αγωγιστών από τη Θεσσαλονίκη που κατευθύνονταν προς γειτονικά χωριά, μεταφέροντας και ένα σεβαστό ποσό προς παράδοση σε διάφορα πρόσωπα της περιοχής, όταν δέχτηκε την επίθεση συμμορίας. Οι κακοποιοί σκοτώνουν έναν, τραυματίζουν τρεις και διαφεύγουν με τη λεία. Δύο χρόνια αργότερα, τον Νοέμβριο του 1889, έφιππη αποστολή οθωμανών ταχυδρομίων, συνοδευόμενη από δύο χωροφύλακες και δύο τάταρους φρουρούς, αιφνιδιαάζεται στον δρόμο προς τις Σέρρες: ένας τουρκαλβανός σαλεπτζής του ταχυδρομείου είχε πάρει σχετική εσωτερική πληροφόρηση στους επίδοξους ληστές με αντάλλαγμα 15 τουρκικές λίρες. Οι χωροφύλακες και ο ένας Τάταρος σκοτώνονται επί τόπου, ο δεύτερος όμως κατορθώνει να ξεφύγει διασώζοντας τους ταχυδρομικούς σάκους με την αλληλογραφία και τα χρήματα. Παραβατικότητα προβιο-

LES FUNÉRAILLES DU ROI GEORGES, A SALONIQUE. — Au défilé: les princes héritiers, le petit-fils du roi, suivent le cercueil royal de l'éclat des drapeaux pour le transporter sur l'Amphithéâtre.

Ο κώδικας της ληστείας προϋποθέτει την ευγένεια έναντι του απαχθέντος και τη διαφύλαξη της ακεραιότητάς του – όταν ο 19χρονος Ροβέρτος Αμποτ παραπονιέται το 1907 στους απαγωγείς του για την ποιότητα των τσιγάρων, εκείνοι φροντίζουν να του φέρουν πούρα

Επάνω: Η Ελεν Στόουν και η Κατερίνα Στεπάνοβα ανάμεσα στους ληστές («Le Petit Journal», Παρίσι, 27 Οκτωβρίου 1901). **Αριστερά:** Η σορός του Γεωργίου Α' φτάνει στη θαλαμγό «Αμφιπρίτη» προκειμένου να μεταφερθεί στην Αθήνα. Αριστερά, βρίσκονται ο πρίγκιπας Νικόλαος, ο νέος διάδοχος Γεώργιος και ο βασιλιάς Κωνσταντίνος. Δεξιά, οι πρίγκιπες Ανδρέας, Αλέξανδρος και Γεώργιος.

μηχανικού χαρακτήρα, η ληστεία αποτελεί μάλιστα του 19ου αιώνα. Κατάλοιπο μιας προηγούμενης κοινωνικής οργάνωσης, έκφραση όμως και του ηθικού κώδικα της υπαίθρου, συνιστά διαρκές φαινόμενο της ελληνο-οθωμανικής μεθορίου, σημείο τριβής και συνεργασίας μεταξύ των δύο κρατών – το 1874 η ελληνική κυβέρνηση απονέμει τον Σταυρό του Σωτήρος στον Μεχμέτ Αλή Πασά της Ηπείρου για τη δράση του κατά των ληστών στα σύνορα. Λιποτάκτες και από τους δύο στρατούς τροφοδοτούν τις συμμορίες που δρουν κατά πλούσιων χωριών ή προσώπων με την ανοχή ή τη σύμπραξη τμήματος των τοπικών πληθυσμών, καταφεύγοντας ως έσχατο μέσο στην αντίπαλη επικράτεια προκειμένου να αποφύγουν τη σύλ-

ληψη. Υποδειγματική περίπτωση απαγωγής μπορεί να θεωρηθεί αυτή του ανταματόρχη Χένρι Σινγκ, επικεφαλής αποστολής ανθρωπιστικής βοήθειας της βρετανικής προέβειας της Κωνσταντινούπολης προς μουσουλμάνους πρόσφυγες. Στις 19 Φεβρουαρίου 1880 απάγεται από τη συμμορία του λήσαστρου Νίκου Ρητινιώτη, ο οποίος απαιτεί με ιδιόχειρη επιστολή ως λύτρα 15.000 χρυσές τουρκικές λίρες, 15 χρυσά ρολόγια, 15 χρυσές αλυσίδες και την απελευθέρωση συγγενών του, κρατούμενων στις ελληνικές φυλακές της Λαμίας, υπογράφοντας «Χαιρετισμούς από έναν τζέντλεμαν. Ολα καλά Θεού θέλοντος. Εγώ, ο Νίκος». Η υπόθεση εμπλέκει την ελληνική, τη βρετανική και την οθωμανική κυβέρνηση, διαρκεί αρκετό χρόνο, περιλαμβά-

ΕΪΚΕ ΣΜΙΝΤ

«Ως ακαδημαϊκός
και δάτρης της τέχνης
ονειρευόμην να δω τα
Γλυπτά του Παρθενώνα
στο μέρος όπου
δημιουργήθηκαν
και ανήκουν»

Ο διευθυντής της Πινακοθήκης Ουφίτσι στη Φλωρεντία αντιμετωπίζει τη μεγάλη πρόκληση της πανδημίας και της εναρμόνισης του εμβληματικού μουσείου τέχνης με τον 21ο αιώνα.

ΑΠΟ ΤΗ
ΜΑΡΙΑΝΑ ΑΣΤΡΑΠΕΛΛΟΥ

Συχνά τον ρωτούν ποιο είναι το έργο που θα έσωζε αν το μουσείο έπαινε φωτιά. Ο Εϊκε Σμιντ δεν έχει ποτέ μια σταθερή απάντηση. «Επειδή δεν μπορώ να πω το "Tondo Doni" (σ.σ.: πίνακας γνωστός ως "Η Αγία Οικογένεια") του Μιχαήλ Αγγέλου, το οποίο χρειάζεται τέσσερις ανθρώπους για να το μεταφέρουν, αναφέρω ορισμένα από τα έργα πάνω στα οποία δουλεύω τη δεδομένη στιγμή». Για παράδειγμα, σε κάποιο σημείο στη διάρκεια της συννομίας μας, καθώς ψάχνει να βρει την καλύτερη δυνατή σύνδεση Internet, θα βρεθεί μπροστά σε έναν πίνακα του φλωρεντινού μανιεριστή ζωγράφου Ποντόρμιο, όπου εικονίζεται η Παναγία με το Θείο Βρέφος και τον Ιωάννη τον Βαπτιστή. «Αυτό είναι το αγαπημένο μου έργο αυτή την περίοδο» θα πει με τα άσφρα ιταλικά του, τα οποία είναι ελαφρώς χρωματισμένα με μια, αλάνθαστα γερμανική, προφορά. «Η μακρά σχέση μου με την Ιταλία ήδη από τη δεκαετία του '90, όταν είχα έρθει ως διδακτορικός φοιτητής, έπαιξε σίγουρα ρόλο για να βρεθώ σε αυτή τη θέση». Η πρόσληψή του 2015 ήταν αποτέλεσμα μιας ευρείας μεταρρύθμισης για τα μουσεία της γειτονικής χώρας, η οποία προωθήθηκε από τον τότε υπουργό Πολιτισμικής Κληρονομιάς και Δραστηριοτήτων και Τουρισμού του Μα-

τέο Ρέντσι, Ντάριο Φραντσεσκί-νι, προκειμένου να ενισχύσει την αυτονομία 20 μεγάλων κρατικών μουσείων. Ήταν μια τολμηρή κίνηση για την Ιταλία, η οποία είχε ανοίξει τις θέσεις των διευθυντών και σε υποψηφίους από το εξωτερικό, με αποτέλεσμα ο γερμανός ιστορικός τέχνης να βρεθεί από το Ινστιτούτο Τέχνης της Μινεάπολης επικεφαλής στο πιο σημαντικό μουσείο-πινακοθήκη της Ιταλίας, την Galleria degli Uffizi.

Ποιες ήταν οι συνέπειες της πανδημίας όσον αφορά τη λειτουργία του μουσείου;

«Πριν από την πανδημία οι επισκέπτες στην Πινακοθήκη Ουφίτσι, στο Παλάτσο Πίτι και στους Κήπους Μπόμπολι ήταν της τάξης των τεσσαράμισι εκατομμυρίων συνολικά, οι δύο μισοί περίπου από αυτούς μόνο στην Πινακοθήκη (σ.σ.: το 2015 ο αντίστοιχος αριθμός ήταν σχεδόν δύο εκατομμύρια). Με την πανδημία ο αριθμός αυτός έγινε βέβαια πολύ μικρότερος. Γνωρίζουμε τους αριθμούς, αλλά δεν μπορούμε να τους ανακοινώσουμε προτού το πράξει πρώτο το υπουργείο Πολιτισμού, ως εθίχεται. Ημασταν ανοιχτοί μεταξύ Ιουνίου και Νοεμβρίου εν μέσω πανδημίας, ανοίξαμε και δύο εβδομάδες τον Ιανουάριο. Βέβαια τότε, όπως και όταν θα ανοίξουμε ξανά, δεν ήρθαν αυτομάτως επισκέπτες από το εξωτερικό. Υπάρχουν και οι κανόνες κοινωνικής απόστασης που μας δίνουν τη δυνατότητα να δε-

χτούμε το 50% των επισκεπτών που επιτρέπει η χωρητικότητα του μουσείου. Ωστόσο, τα καλά νέα είναι ότι ήρθαν στο μουσείο πάρα πολλοί ντόπιοι, Φλωρεντινοί ή κάτοικοι της Τοσκάνης και άλλων περιοχών. Ήταν προφανές ότι επιθυμούσαν να δουν τέχνη και να περιηγηθούν το μουσείο δίχως να χρειαστεί να στηθούν σε μεγάλες ουρές. Το είδαμε και τον Ιανουάριο, που έχουμε συνήθως την πιο χαμηλή επισκεψιμότητα. Κάτοικοι της πόλης που είχαν να έρθουν στο μουσείο από τα σχολικά τους χρόνια το επισκέφτηκαν νιώθοντας ότι είναι μέρος της ταυτότητάς τους, με το οποίο ήθελαν να συνδεθούν».

Μέσα στην πανδημία αναπτύξατε την παρουσία σας στα κοινωνικά δίκτυα. Θα είχατε λάβει τόσο «δραστικά» μέτρα αν δεν είχε προκύψει αυτή η ανωμαλία στη λειτουργία των μουσείων;

«Η πανδημία ήταν καταλύτης. Όταν πήγα στο Ουφίτσι, το μουσείο δεν διέθετε ιστοσελίδα και βέβαια δεν είχε παρουσία στα κοινωνικά δίκτυα. Ξεκινήσαμε το 2017 με το Twitter και το Instagram. Πλέον έχουμε περισσότερους από 620.000 followers στο Instagram, γιατί, σε αντίθεση με άλλα μουσεία, δεν το χρησιμοποιήσαμε ως μέσο προώθησης αλλά ως εργαλείο γνώσης που σχετίζεται με τη συλλογή μας. Στο Facebook μπήκαμε 48 ώρες μετά την έναρξη του πρώτου lockdown στην Ιταλία, αν και προετοιμα-

Το έργο «Tondo Doni» (περ. 1507) του Μιχαήλ Αγγέλου.

Ο Διευθυντής της Πινακοθήκης Ουφίτσι, Εϊκε Σμιντ, μπροστά στον πίνακα «Η Αφροδίτη του Ουρμπίνο» του Τιτσιάνο, μία ημέρα πριν από το άνοιγμα 14 νέων αιθουσών αφιερωμένων στους ζωγράφους του 16ου και 17ου αιώνα, το 2019.

ζόμασταν πιο νωρίς για την "είσοδό" μας. Αυτό είναι το πιο ταχύτατα αναπτυσσόμενο κανάλι επικοινωνίας, έχουμε περισσότερους από 104.000 followers μέσα σε έναν χρόνο και συνεχίζουμε δυναμικά. Ξεκινήσαμε ανεβάζοντας ιστορίες υπό τον τίτλο "La mia sala", στις οποίες οι εργαζόμενοι στο Ουφίτσι, όχι μόνο το επιστημονικό προσωπικό, αλλά και οι κηπουροί, οι φύλακες – ορισμένοι από τους οποίους έχουν διδακτορικό σε κάποιον τομέα των ανθρωπιστικών επιστημών –, μιλούν για την αγαπημένη τους αίθουσα στο μουσείο. Ήταν κάτι καινούργιο που δεν είχε ξαναγίνει, με μια τόσο ευρεία γκάμα ειδικοτήτων από το προσωπικό ενός μουσείου. Επίσης, τον περασμένο Απρίλιο εγκαινιάσαμε τον λογαριασμό μας στο TikTok. Άλλο κοινό, άλλη και η γλώσσα που χρησιμοποιούμε για να απευθυνθούμε στους νέους».

Ανταποκρίνονται; Ένας από τους μεγαλύτερους προβληματισμούς των μουσείων είναι ότι το κοινό τους γίνεται όλο και πιο «γηραιό».

«Η θετική παρενέργεια της πανδημίας ήταν ότι χάρη στην πολύ δυνατή παρουσία μας στα social media, αλλά και μέσω των εκπαιδευτικών προγραμμάτων, παρουσιάστηκε μια σημαντική αύξηση στους επισκέπτες ηλικίας μέχρι 25 ετών, κι ας μη μας επισκέφτηκαν τα σχολεία. Μάλιστα, στην ηλικιακή ομάδα 19-25 ο αριθμός επισκεπτών διπλασιάστηκε την περίοδο μεταξύ Ιουνίου και Νοεμβρίου. Οι μαθητές έρχονταν πλέον από μόνοι τους στο Ουφίτσι γιατί το θεωρούσαν "cool". Αυτό είναι κάτι που πρέπει να διατηρήσουμε σε αυτή που θα είναι, σύντομα ελπίζω, η μετά COVID εποχή».

Ποια πιστεύετε ότι είναι η μεγαλύτερη πρόκληση που θα αντιμετωπίσετε όταν επανέλθει η κανονικότητα;

«Να μην επιστρέψουμε στην προηγούμενη κατάσταση, ότι δηλαδή από τα 5.000 μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους που υπάρχουν στην Ιταλία, μόνο 20 θα είναι γεμάτα επισκέπτες και τα υπόλοιπα 4.980 θα παραμένουν άδεια.

Αυτή η ακραία διαφορά είναι και ο λόγος που δημιουργήσαμε το "Uffizi Diffusi", ένα πρόγραμμα διάχυσης έργων τέχνης εκτός του μουσείου. Θέλουμε να αποσυμφορήσουμε την Πινακοθήκη από τις τεράστιες ουρές εκτός και εντός της, στις αίθουσες με τα πιο διάσημα έργα. Θέλουμε να μοιραστούμε τους θησαυρούς μας με τον κόσμο, να βγάλουμε από τις αποθήκες μας σπουδαία έργα και να τα επαναποθετήσουμε σε στρατηγικά επιλεγμένους χώρους εδώ στην Τοσκάνη. Μιλάμε για δανεισμούς μικρής, μεσαίας ή και μεγάλης διάρκειας, δηλαδή ένα, δύο ή πέντε χρόνια αντίστοιχα. Πρέπει να το κάνουμε τώρα, γιατί έχουμε δει ότι σε αντίστοιχες κρίσιμες στιγμές στην Ιστορία – στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, στην πλημμύρα του Αρνού το 1966 ή στη βομβιστική επίθεση από τη Μαφία το 1993 –, όταν άνοιξαν ξανά τα μουσεία, ο κόσμος έσπευσε να τα επισκεφτεί. Πιστεύω ότι θα συμβεί το ίδιο και τώρα και πρέπει να είμαστε έτοιμοι να αντιμετωπίσουμε αυτή την πρόκληση».

Το Ουφίτσι είχε μόλις 25 διευθυντές στην ιστορία του και όχι μόνο ήταν όλοι τους Ιταλοί, αλλά ελάχιστοι δεν ήταν από τη Φλωρεντία. Προσωπικά, δεν τέθηκαν ποτέ ζητήματα στην καθημερινή μου εργασία σχετικά με την εθνικότητά μου, ενώ ο Τύπος αναφέρθηκε μόνο στα ακαδημαϊκά μου προσόντα

ΤΣΙΤΣΕΝ ΙΤΖΑ

Η ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΚΗ ΠΟΛΗ ΤΩΝ ΜΑΓΙΑ

Μέσα στην πυκνή ζούγκλα της χερσονήσου Γιουκατάν βρίσκεται κρυμμένος ένας από τους σημαντικότερους αρχαιολογικούς θησαυρούς του Μεξικού.

ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΟΣΜΑ ΒΙΑΟ

Το μεγαλύτερο και σημαντικότερο ταξίδι της ζωής του ξεκίνησε το 1839: Τότε, ο αμερικανός διπλωμάτης και εξερευνητής Τζον Λόιντ Στίβενς, μαγεμένος από τις (σε μεγάλο βαθμό φανταστικές) διηγήσεις για τις χαμένες πόλεις των

Μάγια ξεκίνησε για να επισκεφθεί το Μεξικό. Αναζητώντας την αλήθεια πίσω από τον μύθο. Μαζί με τον αρχιτέκτονα και ζωγράφο Φρέντερικ Κάθεργουντ έφτασαν πρώτα στο Κοπάν της (σημερινής) Ονδούρας, όπου και χαρτογράφησαν με επιμέλεια τον αρχαιολογικό χώρο. Περνώντας

και από άλλες περιοχές με μεγάλη αρχαιολογική σημασία, βρέθηκαν, το 1841, στη χερσόνησο Γιουκατάν για να ανακρίσουν έκπληκτοι και εκστατικοί το μεγαλείο ενός πολιτισμού μακρινού, ο οποίος καλυπτόταν από πυκνό μυστήριο. Και για να γίνουν δύο από τους πρώτους πολίτες του

σύγχρονου κόσμου που ήρθαν σε επαφή με τα απομεινάρια της κοινωνίας των Μάγια, όπως αυτή είχε διασσωθεί σε μια σειρά από εμβληματικά κτίρια τυλιγμένα στην πυκνή βλάστηση, κρυμμένα βαθιά μέσα στη ζούγκλα. Το βιβλίο με τον τίτλο «Περιστατικά του ταξιδιού στην Κεντρική Αμε-

ρική, στην Τσιόπας και στο Γιουκατάν» που εξέδωσε ο Στίβενς το 1841 έγινε μπεστ σέλερ και έκανε την Τσίτσεν Ιτσα, την αρχαία πόλη των Μάγια και μία από τις πιο εκτεταμένες αρχαιολογικές περιοχές του Μεξικού, να προβάλλει ως ο ονειρεμένος προορισμός κάθε Αμερικανού και Ευ-

ρωπαίου που επιζητούσε την περιπέτεια. Που φανταζόταν τον εαυτό του ως τον ριψοκίνδυνο εξερευνητή, ο οποίος θα ταξίδευε στα πέλατα της Γης για να ανακαλύψει τους χαμένους πολιτισμούς που είχαν πολλούς αιώνες πριν ανθίσει σε μέρη απάτητα, κρυμμένα, δυσπρόσιτα για τον μαθημένο στις ανέσεις της σύγχρονης ζωής άνθρωπο του 19ου αιώνα.

Εκείνη πάνω-κάτω την εποχή ο αυστριακός βοτανολόγος, εξερευνητής και ερασιτέχνης αρχαιολόγος βαρόνος Εμάνουελ φον Φρίντριχσταλ έγινε ο πρώτος που φωτογράφησε (για την ακρίβεια, αποτύπωσε σε δακτυλοτυπίες) τα μαγευτικά ερείπια. Το 1894, ο αμερικανός αρχαιολόγος και πρόξενος στο Γιουκατάν

Εντουαρντ Χέρμπερτ Τόμσον αγόρασε μεγάλη έκταση στην περιοχή, η οποία είχε αρχίσει να υποδέχεται όλο και περισσότερους τουρίστες, και λίγο αργότερα αποφάσισε να χτίσει εκεί ξενοδοχείο. Τα όποια σχέδιά του ανατράπηκαν μετέπειτα με το ξέσπασμα της Μεξικανικής Επανάστασης. Η ήπια τουριστική ανάπτυξη συνεχίστηκε και τις επόμενες δεκαετίες, με τον πρώτο αυτοκινητόδρομο που οδηγούσε προς τα αρχαία ερείπια να διανοίγεται το 1923 – έως τότε οι επισκέπτες έφταναν εκεί κυρίως με σιμόνιο. Χρειάστηκε να περάσουν πολλά χρόνια ώσπου το Μεξικό να ψηφίσει νόμο για την προστασία-ανάδειξη των αρχαιολογικών χώρων του, με την Τοτίσεν Ιτζα να

χαρακτηρίζεται ένας από τους σημαντικότερους. Το 1988 η αρχαία πόλη των Μάγια συμπεριλήφθη και στον Κατάλογο Μνημείων Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO. Ο αριθμός των τουριστών που ήθελαν να τη δουν από κοντά άρχισε να αυξάνεται εκθετικά.

Το στόμα του πηγαδιού
Η πόλη είχε χτιστεί πάνω σε ένα δίκτυο υπόγειων ποταμών και λιμνών. Οι φυσικές δεξαμενές που βρίσκονται διάσπαρτες στην περιοχή, γνωστές ως cenotes, θεωρούνταν από τους Μάγια σημεία ιερά, καθώς αποτελούσαν τις εισόδους προς τον Κάτω Κόσμο. Το όνομα Τοτίσεν Ιτζα σημαίνει «το στόμα – η είσοδος του πηγαδιού των Ιτζα», όπου Ιτζα ήταν η φυ-

λή των Μάγια που ζούσε στην περιοχή ή και το όνομα ενός από τους σημαντικότερους τοπικούς άρχοντες ή ενός «γητευτή των υδάτων». Η ακριβής ημερομηνία δημιουργίας της πόλης δεν είναι γνωστή, εικάζεται όμως πως χτίστηκε ανάμεσα στον 6ο και στον 12ο αιώνα και πως εγκαταλείφθηκε περί τα μέσα του 15ου αιώνα, είτε λόγω των σκληρών εχθροπραξιών με αντίπαλες φυλές είτε λόγω φυσικών καταστροφών που έκαναν αδύνατη την επιβίωση των κατοίκων της. Οι πρώτες ανασκαφές πραγματοποιήθηκαν το 1841, ενώ οι αρχαιολόγοι συνεχίζουν μέχρι σήμερα τις έρευνές τους. Μία από τις πιο πρόσφατες ανακαλύψεις τους έγινε το 2019, όταν σε μια σπη-

Η Πυραμίδα Κουκουλκάν (El Castillo) δεσπόζει στον εκτεταμένο αρχαιολογικό χώρο, ενώ οι εκατοντάδες κολόνες του Ναού των Πολεμιστών (κάτω) δημιουργούν μία ακόμα εντυπωσιακή εικόνα.

